

Virtual Reality and Genuine Humanity, Part I: Fulfilling Mitzvot Virtually: Pre-2020 Sources

Shlomo Zuckier
Drisha Institute
12.07.20

I. Verifiability

Husband's Directive to Write a Get

1. תלמוד בבלי מסכת גיטין דף עב עמוד א

כתב סופר לשמה וחתמו עדים לשמה, אף על פי שכתבוהו וחתמוהו ונתנוהו לו ונתנו לה - הרי הגט בטל, עד שישמעו קולו שיאמר לסופר כתוב ולעדים חתומו

1. Babylonian Talmud, Tractate Gittin, 72a (all Talmudic translations taken from Sefaria-Koren)

If the scribe wrote the bill of divorce for her sake and the witnesses signed it for her sake then even though they wrote it, and they signed it, and they gave it to the husband and he gave it to his wife, the bill of divorce is void until they hear the husband's voice when he says to the scribe: Write the document for the sake of my wife, and to the witnesses: Sign the document for the sake of my wife.

2. שולחן ערוך אבן העזר הלכות גיטין סימן קכ סעיף ד

אמרו לסופר ויכתוב ולעדים ויחתמו, לא יכתוב הסופר ולא יחתמו העדים עד שישמעו מפיו. הגה: עבר וגירשה על ידי אומר: אמרו לסופר ויכתוב כו', הוי ספק מגורשת (טור בשם הרמ"ה וב"י בשם הר"ן וב"ה וסמ"ג והמרדכי וכל בו).

2. Shulhan Arukh, Even ha-Ezer, 120:4

[A husband] who says "Tell the scribe to write and the witnesses to sign [the get]" – the scribe should not write, nor should the witnesses sign until they hear [directly] from his mouth.

Comment (of Ramo): If he violated [this rule] and divorced her through a statement of "Tell the scribe to write, etc." she is doubtfully divorced.

3. חלקת מחוקק סימן קכ ס"ק יב

אמרו לסופר ויכתוב ולעדים ויחתמו. ואפילו במיחזק הסופר והעדים ואומר אני ממנה סופר פלוני לסופר ועדים פלוני ופלוני לעדי חתימה ואפ"ה לא מהני ואין הסופר והעדים במקום הבעל אלא כששמעו הם מפיו אבל בשאר הדברים עושה אדם שליח שלא בפניו ויכולה אשה לומר פלוני שהוא במד"ה אני ממנה אותו להיות שלוח לקבל גיטי כל זה הוא דעת הרמב"ן וכמה פוסקים אבל הר"ן והר"א נחלקו עליו וסברי דלא פסל ר' יוסי אלא באומר אמרו מדעתכם לפלוני דאז איכא למיחזק לחורבא אבל בממנ' סופר ועדי' שלא בפניהם מהני וכתב עוד בתשובת מהרד"ך דלהלכה אמרו כן ולא למעשה וע' בב"י:

3. Helkat Mehokek 120:12

"Tell the scribe to write and the witnesses to sign." Even if he specifies the scribe and witnesses and says "I am appointing this specific scribe as scribe and this and that witness as witnesses to sign" – even so it does not work. The scribe and witnesses [effectively stand] in the place of the husband only when they hear from his mouth. But in other matters [outside of divorce] a person can appoint a representative not in front of him, and a woman can tell someone overseas "I am appointing you to be an agent to receive my get." This is the opinion of Ramban and several decisors. But Ran and R. Avraham disagree and believe that R. yose only disqualified in a case where he says "Say, on your judgment to so and so," in which case there is reason to worry about a destruction [a problem, because he was insufficiently clear]. But if he appoints the scribe and witnesses not in front of them it works. R. David Cohen wrote further regarding this that it was said in theory but not in practice.

4. חידושי הרמב"ן מסכת גיטין דף סו עמוד ב

ואין לך צד היתר לומר לאחרים לכתוב אלא השומע מפיו הוא יכתוב

4. Nahmanides, Novellae to Gittin 66b

There is no permission [for anyone other than the husband] to tell others to write; only one who hears directly from the husband may write.

5. R. Chaim Jachter, "The Use of a Videoconference for a Get Procedure," *Journal of Halacha and Contemporary Society XXVIII (1994)*

Almost all great Halachic authorities of the past two centuries have ruled leniently in cases where it would otherwise be impossible to obtain a Get on behalf of the wife. Generally speaking, these authorities either adopted the approach of the Maharim Mi'Brisk or ruled that a written appointment is valid if no viable alternative exists.

A small minority of decisors do not accept the use of this procedure even in the most dire circumstances. These include Pri Chadash (Even Haezer 120:6) and Chazon Ish (Even Haezer 85). However, Rabbi Eliezer Waldenburg (Tzitz Eliezer 10:43) of the Bait Din Hagadol in Yerushalayim notes that "virtually all" Batei Din in Israel permit an authorization in writing in cases of very urgent need. Rav Gedalia Schwartz, the head of both the Bait Din of the Rabbinical Council of America and the Bait Din of Chicago, reports that, generally speaking, this is also the practice of Batei Din in North America. This author adds that this is especially true in a situation where it is highly doubtful that the couple's marriage was Halachically valid, such as when the couple married only in a civil ceremony.

6. תוספות מסכת גיטין דף ט עמוד ב

אף על פי שחותמיהן עובדי כוכבים כשרים חוץ מגיטי נשים - ואור"י דחותמיהן עובדי כוכבים יש לפסול אף ע"פ שכתבו ישראל דלאו בני כריתות נינהו כדאמרינן לקמן ועוד דבעינן לשמה ועובד כוכבים אדעתא דנפשיה קא עביד כדאמרינן בספ"ב (לקמן דף כג.) ועוד דלאו בני שליחות נינהו דאין שליחות לעובד כוכבים ומדבעינן שיאמר לסופר לכתוב ולעדים חתומו משמע דבעי שליחות ועוד דפסולין לעדות ואפי' לרבי מאיר דלא הוה בעי למיפסל עבד לעדות משום דכתיב (דברים יט) שקר ענה באחיו ועבד אחיו הוא במצות אבל עובד כוכבים דלאו אחיו הוא פשיטא דפסול וכיון דלאו בני עדות נינהו היה ראוי אפילו כל שטרות העולים בערכאות של עובדי כוכבים לפסול מן התורה אפי' אותם העומדים לראיה אלא תקנתא דרבנן הוא היכא דקים לן בסהדותיהו שהוא אמת דלא מרעי נפשייהו ומ"מ שטר מתנה קאמר לקמן (דף י:) דחספא בעלמא הוא אף על גב דקים לן דקושטא קאמר משום דהרי אין כאן שטר ולמאי דמוקמינן לה בעדי מסירה ורבי אלעזר היכא דכתבו ישראל לא מיפסל אלא מטעם מזוייף מתוכו.

6. Tosafot, Gittin 9b

R. Isaac said... Since we require that [the husband] tell the scribe to write and the witnesses to sign, it must be that we require agency [which is lacking if the appointment is done indirectly]...

7. תוספות מסכת גיטין דף כב עמוד ב

...לאו משום שליחות אלא משום דכשלא צוה הבעל לא חשיב לשמה אלא חשיב סתמא ופסול דאשה לאו לגירושין קיימא... ועוד אומר רבינו יצחק דמצינן למימר דסוגיא זו אליבא דר"מ וס"ד דלר"מ נמי בעינן כתיבה לשמה מדרבנן דגזרי' כתיבה אטו חתימה... ונקט עובד כוכבים לרבותא דאע"פ שהוא בן דעת יותר וה"ה דחרש שוטה וקטן דפסולין אי בעינן שליחות...

7. Tosafot, Gittin 22b

[The problem with having the husband appoint the scribe and witnesses indirectly] isn't because of [the requirement of] agency but because, when the husband does not appoint them [directly], the divorce is not considered *lishmah* (written for her sake) but rather *stama* (lacking sufficient intent) and is disqualified...

8. חזו"א אה"ע סי' פג ס"ק טו

"דלא הוי רק כממנה שלוחים שלא בפניהם, דלעולם בעינן שיתאחדו רצון הבעל ורצון הסופר והעדים בשעה אחת ושידע הבעל מרצון הסופר והסופר ידע מרצון הבעל והכל יהיה ברגע אחד, ובלא"ה לא חשיב לשמה."

8. Hazon Ish, Even Ha-Ezer 83:15

This [issue of the husband appointment scribes and witnesses indirectly] is not just like appointing agents not in front of them, because we always need a meeting of the minds of the husband and the scribe and the witnesses at one point, that the husband know the will of the scribe and the scribe know the will of the husband, and it all must happen at once. Absent that, it is not considered *lishmah* (proper intent).

9. שו"ת אגרות משה אבן העזר חלק א סימן קיז

וצריך לומר דבר חדש דדין נאמנות דעדים הוא דין התורה לב"ד שצריכין לדון על פיהם אבל אינו מטעם ששני עדים העידה תורה שא"א שישקרו וכל אדם יתחייב להאמינם אלא כיון שצריכין לדון ואם נצטרך דוקא שיהיה ודאי גמור לא יהיה זה אף בכמה עדים חדשה תורה שיתחייבו לדון ע"פ שני עדים שנתנה להם כח כל הנאמנות שבעולם ומטעם זה הווי תרי כמאה אף שודאי מסתבר שיש להאמין למאה יותר מתרי וכדמצינו בפסולי עדות במקום שנאמנים הולכין אחר רוב דעות ביבמות דף פ"ח ובסוטה דף ל"א ומ"ז וא"כ גם בכשרים היה לן להעדיף המאה בסברא. אבל הוא מכיון שבכשרים שחייבה תורה לדון על פיהם הוכרחה תורה ליתן להם כל הנאמנות שבעולם שאל"כ לא היה אפשר לדון ויותר מכל הנאמנות הא ליכא אף למאה לכן בהכרח הן שוין התרי כהמאה.

וא"כ הוא רק דין לב"ד אבל אין זה דין שמחייב את כל אדם להאמין לשנים בודאי אלא דכל אדם בעסקיו רשאי שלא להאמינם ורשאי להאמין לאחד גם יותר מהשנים... ולכן סובר הרמב"ן כיון שכתובת הסופר והעדים לשמה אינו דין של הב"ד אלא ענין של עצמן אין עליהם חיוב להאמין אף להרבה עדים ולכן אפשר שהסופר והעדים לא יאמינו בלבם להעדים שאמרו להם שהבעל ציום לכתוב ולחתום גט... ולכן אף אם מאמינים להעדים שהבעל ציוה להם לכתוב ולחתום לא נחשב ידיעתן מהבעל בעצמו אלא מצד עצמן שרוצים להאמינם דהא אפשר שיתבטל נאמנותם שישתנה דעתם כשאחד יסביר להם שא"א שירצה לגרשה לכן לא נחשב לשמה אף כשמאמינים להם... ולכן הדבר פשוט שאין שייך טעם זה בכתב הבעל בכת"י לאחד שיאמר לסופר לכתוב ולעדים לחתום דהא זהו כאומר ממש בפיו... ואף שאינו מכיר הכתב בעצמו אלא מצד כתבים אחרים ובקיום ב"ד וע"פ עדים יועיל להחשיב לשמה אף להרמב"ן כי זה שלא חציף אינש לזיופי הוא חזקה על דרך העולם..

9. R. Moshe Feinstein, Iggerot Moshe, Even Ha-Ezer, 1:117

We must suggest something new, that the rule of belief of witnesses is a biblical law for the courts, that they must judge on its basis. But it is not because the Torah said that two witnesses never lie and that each person must believe them, only that since we need to judge and absolutely certainty is impossible, even with multiple witnesses, the Torah legislated in a novel fashion that they would be required to judge on the basis of two witnesses, who are given all the believability in the world...

If so, this is only a rule for the courts, but there is no rule that require every person to believe two witnesses with certainty, only that each person is permitted to either believe them or not for their own purposes, and may believe one more than two... Therefore Ramban holds that since the writing of the scribe and witnesses with *lishmah* is not a rule of the court but an independent matter, there is no obligation to believe them, or even to many witnesses, and therefore the scribe and witnesses might not believe in their hearts to the witnesses who tell them that the husband directed that they write and sign the *get*... Therefore, even if they do believe the witnesses that the husband directed them to write and sign [the *get*], it doesn't count as knowledge from the husband himself but from their own decision to believe [these intermediaries], because their belief might be cancelled, if their mind changes, when someone explains that it was impossible that he [the husband] would want to divorce her. Therefore, it is not considered *lishmah*, even when they believe them...

9. תלמוד בבלי מסכת גיטין דף סז עמוד ב

מתני'/. מי שאחזו קורדייקוס, ואמר כתבו גט לאשתי - לא אמר כלום. אמר כתבו גט לאשתי ואחזו קורדייקוס, וחזר ואמר לא תכתבוני - אין דבריו האחרונים כלום. נשתתק, ואמרו לו נכתוב גט לאשתך והרכין בראשו, בודקין אותו שלשה פעמים, אם אמר על לאו לאו ועל הן הן - הרי אלו יכתבו ויתנו.

9. Babylonian Talmud, Gittin 67b

In a case where the husband became mute, and two people said to him: Shall we write a bill of divorce for your wife, and he nodded his head indicating his agreement, they examine him with various questions three times. If he responded to questions that have a negative answer: No, and responded to questions that have a positive answer: Yes, indicating his competence, they shall write the bill of divorce and give it to his wife based on the nod of his head.

10. תלמוד בבלי מסכת גיטין דף עא עמוד א

אמר רב כהנא אמר רב: חרש שיכול לדבר מתוך הכתב, כותבין ונותנין גט לאשתו. אמר רב יוסף: מאי קא משמע לן? תנינא: נשתתק, ואמרו לו נכתוב גט לאשתך והרכין בראשו, בודקין אותו שלשה פעמים, אם אמר על לאו לאו ועל הן הן - הרי אלו יכתבו ויתנו!

10. Babylonian Talmud, Gittin 71a

Rav Kahana says that Rav says: With regard to a deaf-mute who can express himself through writing, the judges of the court may write and give a bill of divorce to his wife based on his written instructions. Rav Yosef said: What is he teaching us? We already learned in the mishna: In a case where the husband became

mute, and the members of the court said to him: Shall we write a bill of divorce for your wife, and he nodded his head indicating his agreement, **they examine him** with various questions **three times. If he responded to** questions that have a **negative** answer: **No, and** responded to questions that have a **positive** answer: **Yes**, indicating his competence, **they shall write** the bill of divorce **and give** it to his wife based on the nod of his head.

11. אלימלך שכטר – בירור להלכה בענין ציווי לסופר ולעדים ע"י טלפון וב' שלוחין

אף דפליגי הרמב"ן והרא"ה בדין ציווי הבעל שלא בפניו, נראה דבנידון דידן מהני לכו"ע, דאף הרמב"ן לא רצה לומר בפניו ממש באותו מעמד ובאותו מקום. אלא כוונתו שהציווי יהיה ישיר מן בעל אל הסופר והעדים, ובנ"ד הרי הם שומעים הציוויים מפיו ממש. וגם לא נזכר בשום מקום שבעל צריך לראותם. ואדרבא הלא מפורש במתניתין (סו עמוד א) מי שהיה מושלך בבר ואמר כל השומע את קולו יכתוב גט לאשתו הרי אלו יכתבו ויתנו, אף שאינם רואים א"ז. והא דבעינן שיראו בבואה דבבואה היינו דוקא משום החשש שמא שד הוא, אבל היכא דליכא למיחש להכי שפיר י"ל דמועיל ציווי של הבעל ע"י הטלפון...

11. R. Elimelekh Schachter, "Clarifying the Law on the Directive to the Scribe and Witnesses by Telephone

Even though the Ramban and Ra"ah argue about the directive of the husband that is not in front of [the scribe and witnesses], it appears that in our case [of directing them over a telephone] that it works according to all, because even Ramban didn't mean to say [it was necessary for the husband to be] literally in front of [the scribe and witnesses] in the same place and location. Rather, his intention was that the directive be directly from the husband to the scribe and witnesses, and in our case they hear the commands literally from his mouth. It is also not mentioned anywhere that the husband needs to see them...

12. שו"ת משנה הלכות חלק יד סימן קיג

אמנם כי כן לפיענ"ד פשוט דא"א להתמנות שליח על הטעל' כלל, שהרי כבר הארכתי בכמה מקומות דהשומע קול על הטעל' אין זה הקול קולו של המדבר אלא קולו של המדבר נפסק כשמדבר בטעל' ואז מיד באופן מעכאני ע"י סיוע של זרם החשמל וכמה גורמים נוצר קול חדש קצת דומה לקול המדבר... ומה"ט אין אדם יוצא שום מצוה בשומע על הטעל' עיין בספרינו שו"ת משנה הלכות ח"ד סי' פ"ה. ואפילו קצת אחרונים שהקילו לסמוך גם על הטעל' לא הקילו רק בצירוף שהבעל ישלח בכתב ידו המינוי להסופר והעדים ויברר דבר זה בב"ד... אבל לסמוך על הטעל' לבד ח"ו להקל בא"א בזה. ובפרט כשהוא לבדו עשה עושה ויעשה מה שלבו חפץ על הטעל' ולפעמים תקח האשה אחיה או אחד ממשפחתה או אהבה שיודע מכל הדברים שלה ואפילו ישאלו הב"ד דברים הוא יודע להשיב וכיון שאינו בפני הב"ד מעיז ומעיז לשקר...

12. R. Menashe Klein, Mishneh Halakhot 14:113

Indeed it is according to my humble opinion truly clear that it is impossible to appoint an agent over the telephone at all, as I already wrote extensively in several places that one who hears a voice over the telephone, the voice is not that of the speaker rather the voice of the speaker stops when he speaks into the telephone, and then immediately, in a mechanical way, through the help of the electrical flow and other factors, a new voice, somewhat similar to that of the speaker, is created... For this reason one cannot fulfill any commandment by hearing over the telephone... Relying on the telephone alone [for the purposes of appointing a scribe or witnesses], God forbid to be lenient on this matter, which relates to adultery. Especially when he is doing it along and can do what he wishes over the telephone, and at times a woman will have her brother or relative or friend who knows all her matters [and have him pose as her husband to direct giving the divorce] and even if the court will ask questions [in an attempt to verify his identity] he will know how to respond, and since it is not in front of the court he will be even more daring [and likely to lie].

13. R. Chaim Jachter, "The Use of a Videoconference for a Get Procedure," *Journal of Halacha and Contemporary Society XXVIII (1994)*

Although no consensus has emerged regarding issuing an appointment via telephone, this author believes that it is possible that Poskim might permit the issuance of appointments of a scribe and witnesses via videoteleconference (see addendum). Interestingly, Rav Schmelkes (*Bait Yitzchak*, Even Haezer 2:53) anticipated the invention of videoteleconferencing and indicated¹⁹ that if such an invention arose, it could not be used for a husband's appointment of a scribe and witnesses. Rav Schmelkes believes Ramban requires hearing the actual voice of the husband and not an electronically-transmitted voice. When Rav Schmelkes'

responsum was mentioned to Rav Zalman Nechemiah Goldberg of the Bait Din of Yerushalayim, the latter pointed out that Tosafot in Gittin 72a (mentioned earlier) explain why a husband who is unable to speak is able to appoint a scribe and witnesses by nodding his head: “Since we know what the husband wishes, we do not require the scribe and witnesses to hear his voice. Tosafot’s comments appear to clearly disprove Rav Schmelkes’ contention that the scribe and witnesses must hear the actual voice of the husband.”

14. R. Chaim Jachter, “The Use of a Videoconference for a Get Procedure (updated version),” *Kol Torah* (2001), accessible at <https://www.koltorah.org/halachah/the-use-of-a-videoteleconference-for-a-get-procedure-by-rabbi-chaim-jachter>:

Since the time I first published my proposal regarding the use of videoteleconferencing for a Get, Poskim have had a mixed reaction. Rav Zalman Nechemiah Goldberg, Rav Herschel Schachter, and Rav Mordechai Willig support the idea, whereas Rav Yosef Shalom Elyashiv, Rav J. David Bleich, and Rav Elazar Meir Teitz reject the proposal. Accordingly, this proposal cannot be implemented as no rabbinical consensus has emerged regarding this issue. Perhaps it can be relied upon in a situation where it is highly doubtful whether a Get is necessary, such as when the couple was married only in a civil ceremony and never had a Chuppah. Those who rule strictly are concerned that the videoteleconference appointment is unacceptable according to the Ramban and still has potential for fraud.

II. Human Connection

Berakhot on Seeing Friends

15. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף נח עמוד ב

אמר רבי יהושע בן לוי: הרואה את חבירו לאחר שלשים יום אומר: ברוך שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה, לאחר שנים עשר חדש - אומר ברוך מחיה המתים. אמר רב: אין המת משתכח מן הלב אלא לאחר שנים עשר חדש, שנאמר נשכחתי כמת מלב הייתי ככלי אובד.

15. Babylonian Talmud, Berakhot 58b

Rabbi Yehoshua ben Levi said: One who sees his friend after thirty days have passed since last seeing him recites: “Blessed... Who has kept us alive (*She-hecheyanu*), sustained us and brought us to this time.”

One who sees his friend after twelve months recites: “Blessed... Who resurrects the dead (*Mechayeh Hametim*).” As Rav said: A dead person is only forgotten from the heart after twelve months have elapsed, as it is stated: “I am forgotten as a dead man out of mind; I am like a lost vessel” (*Tehillim* 31:13), and with regard to the laws of lost objects, it is human nature to despair of recovering a lost object after twelve months. (Koren translation, with minor alterations)

16. תוספות מסכת ברכות דף נח עמוד ב

הרואה חבירו אחר שלשים יום אומר שהחיינו - אומר ר"י דוקא חבירו החביב עליו אבל בענין אחר לא.

16. Tosafot, Berakhot 58b

One who sees his friend after thirty days says *Shehehiyyanu* - R. Isaac says – only if it’s a close friend, but not otherwise.

17. שולחן ערוך אורח חיים הלכות ברכת הפירות סימן רכה

סעיף א: הרואה את חבירו לאחר שלשים יום, אומר: שהחיינו, ואחר י"ב חדש מברך: מחיה מתים, והוא שחביב עליו הרבה ושמח בראיתו.

סעיף ב: מי שלא ראה את חבירו מעולם, ושלח לו כתבים, אף על פי שהוא נהנה בראייתו אינו מברך על ראייתו.

17. Shulhan Arukh, Orach Hayyim 225:1-2

Se’if 1: One who sees his friend after thirty days says *Shehehiyyanu*, and after twelve months beleses *Mehayeh Metim*, assuming he is very beloved upon him and he is happy when he sees him.

Se’if 2: Whoever never saw his friend, and wrote him letters, although he enjoys seeing him, does not bless upon seeing him.

אבל כשקבל ממנו מכתב אינו מברך מחיה המתים אבל לענין שהחינו אין חילוק דאפילו קיבל מכתב בתוך ל' מברך שהחינו והטעם דברכת שהחינו היא מתוך שמחת הראייה פנים בפנים אבל ברכת מחיה המתים הוא מצד שעתה נתודע שהוא חי ולכן כיון שכבר ידע שהוא חי ע"פ מכתבים או שמע מבני אדם שהוא חי שוב לא שייך ברכת מחיה המתים

18. Arukh ha-Shulhan, Orah Hayyim 225:2

But if one receives a letter he does not bless *Mehayye ha-Metim*, but in terms of Shehehiyanu there is no such distinction. Even if he received his letter within the past thirty days he blesses Shehehiyanu. The reason for this is that the blessing of Shehehiyanu is based on the happiness of seeing him face to face. But the blessing of *Mehayye ha-Metim* is based on the fact that he now has been informed that [his friend] is living. Therefore, once he already knows he is alive based on letters or hearing from others that he is alive, the blessing of *Mehayye ha-Metim* is no longer relevant.

In the responsum of Rav Ya'akov Chagiz (as noted in *Arukh Ha-shulchan, OC 225:5*) discussed above, he seems to accept this distinction. Thus, even if Reuven has been in communication with Shimon, Reuven says *She-hecheyanu* when seeing Shimon for the first time in a month. Rav Ovadya Yosef (*Responsa Yechaveh Da'at 4:17*) explains the logic: though it is true that one receives some level of emotional satisfaction by being in touch with friends through all kinds of media, "the excitement and emotional animation that one gets when he sees his friend face to face is with much greater power and strength." More simply, nothing replaces meeting up with friends in person. Here we have halakhic language to capture the sentiment that many people articulate about the modern world.

19. שו"ת יחיה דעת חלק ד סימן יז

שאלה: האם הדין שהרואה את חברו לאחר שלשים יום שלא ראהו שמברך עליו שהחינו, נוהג בזמן הזה? ...אולם לענין ברכת מחיה המתים לאחר י"ב חודש, לא שמענו מעולם שמברכים ברכה זו, וכתב הגאון רבי יוסף חיים בבן איש חי (פרשת עקב אות י"ג), שיתכן שהטעם שלא נהגו בברכה זו, משום שאין דעת הבריות נוחה לברך עליהם מחיה המתים. ואפשר להוסיף טעם אחר, שבהיות שמבואר בשו"ת הלכות קטנות (סימן ר"כ), שאם קיבל מכתב מחברו בתוך י"ב חודש, אין לו לברך עליו ברכת מחיה המתים, אף על פי שלא ראהו אלא לאחר י"ב חודש. וכן כתב מרן החיד"א בספר ברכי יוסף (סימן רכ"ה סק"ג) בשם מר זקנו הגאון רבי אברהם אזולאי, בעל חסד לאברהם. [ואף על פי שהגאון רבי שמואל גרמיזאן בשו"ת משפטי צדק (חלק אורח חיים סימן כ"ט) העלה, שאפילו אם קיבל ממנו מכתב בתוך שנים עשר חודש, צריך לברך עליו ברכת מחיה המתים כשרואהו לאחר י"ב חודש, מכל מקום ספק ברכות להקל]. לכן בהיות וכיום נתחדשו כלי תקשורת משוכללים, טלפונים ומברקים אשר בכל הארץ יצא קום ובקצה תבל מליהם, מלבד בי דואר קבוע בכל עיר ובכל מדינה, וגם תיירים הנוסעים במטוסים לכל מקום ומקום, ואפשר לדעת דרכם על חברו השלום לו, ולא יבצר שבתוך שנה שמע משוב שלומו, לכן לא נהגו לברך ברכה זו. ואף על פי שבשו"ת תעלומות לב חלק ג' בליקוטים (חלק אורח חיים סימן כ"ד) כתב טעם זה גם לגבי ברכת שהחינו על חברו לאחר שלשים יום. באמת שאין טעמו נכון. שהרי מבואר בשו"ת הלכות קטנות חלק א' (סימן ר"כ), שיש לחלק בזה בין ברכת שהחינו לברכת מחיה המתים, שלענין ברכת שהחינו, מאחר שלא ראה את חברו אלא כעבור שלשים יום, אפילו קיבל מכתב ממנו בתוך תקופה זו, הואיל והוא חביב עליו ושמה בראייתו צריך לברך עליו ברכת שהחינו בשם ומלכות. ע"ש.... בסיכום: מי שלא ראה את חברו במשך שלשים יום, והוא חברו שחביב עליו מאוד, והוא הדין לאביו או רבו, או אחד מקרוביו, בנו או אחיו ובדומה, או אחת מקרובותיו כגון אשתו או אמו או בתו, או אחותו, כל שהוא שמח בראייתו, עליו לברך ברכת שהחינו בשם ומלכות, אף על פי שהיה אתם בקשר טלפוני או בקשר של מכתבים בתוך שלשים יום. ומי שלא ראה את חברו החביב עליו מאוד ושמה בראייתו במשך שנים עשר חודש, ולא היה לו עמו קשר במכתב או בטלפון או במברק, וכדומה, וגם לא שמע מאנשים אחרים ששלום לו, צריך לברך עליו בשם ומלכות ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם מחיה המתים. אבל אם היה עמו בקשר כנ"ל, לא יברך אלא ברכת שהחינו בשם ומלכות, מלבד +ויש להסתפק בדין הרואה את חברו לאחר שלשים יום בטלויזיא/בטלויזיה/בשידור חי, אם יברך עליו שהחינו, וראה בשו"ת בצל החכמה חלק ב' (סימן י"א), ובשו"ת באר משה חלק ב' (סימן ט' אות ג), שהרואה מלך בטלויזיא לא יברך שנתן מכבודו לבשר ודם. ע"ש. וכן כתב בפשיטות בשו"ת מנחת יצחק ח"ב (סימן פ"ד אות י'). ועיין בשו"ת משפטי צדק (סימן כ"ט), ובפתח הדביר (סימן רכ"ד סק"י). ובמה שכתבתי בשו"ת יביע אומר חלק ו' (חלק אורח חיים סימן י"ב). ומכל מקום ספק ברכות להקל. והנה בשו"ת ים הגדול (סוף סימן כ"ד) כתב, שהשומע קולו של חברו בטלפון/בטלפון/או ברדיו (בשידור חי), מברך עליו שהחינו אם עברו עליו שלשים יום שלא ראהו. משום דמידי הוא טעמא אלא משום חביבות ושמה, הכי נמי בשמיעת קולו שיודע משלומו נחשב כראייה, וכמו שכתוב וכל העם רואים את הקולות וכו'. ע"ש. ולדבריו כל שכן כשרואהו בטלויזיא (בשידור חי). ואין דבריו מחוורים, ואין לנו להוסיף על מה שאמרו חכמים, שתפסו לשון הרואה, שרואהו במו עיניו ושמה בקרבתו אליו, אבל אין שמיעת קולו בכלל זה....

19. R. Ovadia Yosef, Shu"t Yehavve Da'at 4:17

In terms of the blessing *Mehayye ha-Metim* after twelve months, we never hear people making this blessing. Since today we have updated means of communication, telephones and telegrams whose lines have extended throughout the land, and whose words extend to the end of the world, aside from set post offices in every city and country, and tourists traveling by plane to every place, and it is possible to know through them if one's friend is safe, and it is not unlikely that within the year he heard about his wellbeing, therefore there is no practice to offer this blessing.

Even though *Ta'alumot Lev 3:O.C. 24* wrote that this reason extends to *Shehehiyyanu* for one's friend after [not seeing them for] thirty days, in truth his reason is incorrect, because it is made clear in Shu"t *Halakhot Ketanot 1:120* that one can distinguish between *Shehehiyyanu* and *Mehayye ha-Metim*, because *Shehehiyyanu*, since he did not see his friend for thirty days, even if he might have received a letter from him in this time, since he is beloved upon him and is happy to see him, he needs to bless *Shehehiyyanu* with God's name and kingship... One who didn't see their friend for thirty days, and this is a very beloved friend, or a parent or teacher or close friend or sibling, male or female, as long as he is happy to see them, he should bless *Shehehiyyanu* with God's name and kingship, even though he was in telephone or letter contact over the previous thirty days... There is reason to have doubt in a case where one saw one's friend after thirty days on television if one should bless *Shehehiyyanu*... And in any event we are lenient with blessings [not to say them] in cases of doubt. The Shu"t Yam Ha-Gadol (end of 24) wrote that one who hears the voice of their friend on telephone or radio (live) blesses *Shehehiyyanu* if thirty days passed without seeing him. Since the whole point is belovedness and happiness, here too in hearing his voice, that one knows he is well, that counts as seeing him.

III. Presence

Minyan for Prayer

20. תלמוד בבלי מסכת מגילה דף כג עמוד ב

משנה. אין פורסין על שמע, ואין עוברין לפני התיבה, ואין נושאים את כפיהם, ואין קורין בתורה, ואין מפטירין בנביא, ואין עושים מעמד ומושב, ואין אומרים ברכת אבלים ותנחומי אבלים, וברכת חתנים, ואין מזמנים בשם פחות מעשרה, ובקרקעות - תשעה וכהן, ואדם כיוצא בהן.

גמרא. מנא הני מילי? אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: דאמר קרא ונקדשתי בתוך בני ישראל - כל דבר שבקדושה לא יהא פחות מעשרה. מאי משמע? - דתני רבי חייא: אתיא תוך תוך, כתיב הכא ונקדשתי בתוך בני ישראל, וכתיב התם הבדלו מתוך העדה, ואתיא עדה עדה, דכתיב התם עד מתי לעדה הרעה הזאת, מה להלן עשרה - אף כאן עשרה.

20. Babylonian Talmud, Tractate Megillah 23b

GEMARA: The Gemara asks: **From where are these matters, i.e., that ten people are needed in each of these cases, derived? Rabbi Ḥiyya bar Abba said that Rabbi Yoḥanan said: It is as the verse states: "And I shall be hallowed among the children of Israel"** (Leviticus 22:32), which indicates that **any expression of sanctity may not be recited in a quorum of fewer than ten men.**

The Gemara asks: **From where in the verse may this be inferred?** The Gemara responds that it must be understood as **Rabbi Ḥiyya taught: It is inferred** by means of a verbal analogy [*gezera shava*] between the words "among," "among." Here, it is written: **"And I shall be hallowed among the children of Israel," and there, with regard to Korah's congregation, it is written "Separate yourselves from among this congregation"** (Numbers 16:21). Just as with regard to Korah the reference is to ten men, so too, the name of God is to be hallowed in a quorum of ten men. The connotation of ten associated with the word "among" in the portion of Korah is, in turn, **inferred** by means of another verbal analogy between the word "**congregation**" written there and the word "**congregation**" written in reference to the ten spies who slandered Eretz Yisrael, **as it is written there: "How long shall I bear with this evil congregation?"** (Numbers 14:27). Consequently, **just as there, in the case of the spies, it was a congregation of ten people, as there were twelve spies altogether, and Joshua and Caleb were not included in the evil congregation, so too, here, in the case of Korah, the reference is to a congregation of ten people.** The first several items mentioned in the mishna are expressions of sanctity, and they consequently require a quorum of ten.

21. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף ו עמוד א

אמר רבין בר רב אדא אמר רבי יצחק: מנין שהקדוש ברוך הוא מצוי בבית הכנסת שנאמר: אלהים נצב בעדת אל; ומנין לעשרה שמתפללין ששכינה עמהם - שנאמר: אלהים נצב בעדת אל; ומנין לשלשה שיושבין בדין ששכינה עמהם - שנאמר: בקרב אלהים ישפוט; ומנין לשנים שיושבין ועוסקין בתורה ששכינה עמהם - שנאמר: אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וגו'.

21. Babylonian Talmud, Tractate Berakhot 6a

In explaining Abba Binyamin's statement, **Ravin bar Rav Adda said that Rabbi Yitzhak said: From where is it derived that the Holy One, Blessed be He, is located in a synagogue? As it is stated: "God stands in the congregation of God; in the midst of the judges He judges"** (Psalms 82:1). The congregation of God is the place where people congregate to sing God's praises, and God is located among His congregation.

And from where is it derived that ten people who pray, the Divine Presence is with them? As it is stated: "God stands in the congregation of God," and the minimum number of people that constitute a congregation is a quorum of ten.

From where is it derived that three who sit in judgment, the Divine Presence is with them? It is derived from this same verse, **as it is stated: "In the midst of the judges He judges,"** and the minimum number of judges that comprises a court is three.

From where is it derived that two who sit and engage in Torah study, the Divine Presence is with them? As it is stated: "Then they that feared the Lord spoke one with the other, and the Lord listened, and heard, and a book of remembrance was written before Him, for them that fear the Lord, and that think upon His name" (Malachi 3:16). The Divine Presence listens to any two God-fearing individuals who speak with each other.

22. תלמוד בבלי מסכת סוטה דף לה עמוד ב

גופא, תנא אבא בריה דרב מנימין בר חייא: עם שאחורי כהנים אינן בכלל ברכה. פשיטא, אריכי באפי גוצי לא מפסקי, תיבה לא מפסקה, מחיצה מאי? ת"ש, דאמר רבי יהושע בן לוי: אפילו מחיצה של ברזל אינה מפסקת בין ישראל לאביהם שבשמים.

22. Babylonian Talmud, Tractate Sotah 38b

The Gemara returns to **the matter itself** cited above: **Abba, son of Rav Minyamin bar Hiyya, taught: The people who are standing behind the priests are not included in the benediction.**

The Gemara raises several questions with regard to this statement: **It is obvious that tall people standing in front of short people do not interpose** between the priests and the shorter people with regard to the Priestly Benediction. Similarly, **a chest or ark containing a Torah scroll does not interpose** between the priests and the people. However, **what is the halakha with regard to a partition? Come and hear an answer from what Rabbi Yehoshua ben Levi said: Even an iron partition does not interpose between the Jewish people and their Father in Heaven;** the people are included in the benediction.

23. תלמוד בבלי מסכת עירובין דף צב עמוד ב

צבור בגדולה ושליח צבור בקטנה - יוצאין ידי חובתן. ציבור בקטנה ושליח צבור בגדולה - אין יוצאין ידי חובתן. תשעה בגדולה ויחיד בקטנה - מצטרפין, תשעה בקטנה ואחד בגדולה - אין מצטרפין.

23. Babylonian Talmud, Tractate Eruvin 92b

Likewise, with regard to communal prayer, if the **congregation was in the large courtyard, and the prayer leader was in the small one, they fulfill their obligation** through his prayer, as the congregation is considered to be in the small one as well. However, if **the congregation was in the small courtyard, and the prayer leader was in the large one, they do not fulfill their obligation.**

The same principle applies to a prayer quorum: If there were **nine men in the large courtyard and one man in the small one, they join** together to form the necessary quorum of ten, as the small courtyard is subsumed within the large one, and the individual is considered to be in the large courtyard. However, if there were **nine men in the small courtyard and one in the large one, they do not join** together.

24. שולחן ערוך אורח חיים הלכות ברכות השחר ושאר ברכות סימן נה סעיף ב

היו עשרה במקום א' ואומרים קדיש וקדושה, אפילו מי שאינו עמהם יכול לענות. וי"א שצריך שלא יהא מפסיק טינוף או עבודת כוכבים.

24. Shulhan Arukh, Orah Hayyim 55:20

If there were ten in one place saying Kaddish and Kedushah, even one who is not with them may respond. Some say that it is necessary that disgustingness or idolatry not separate between them.

25. שו"ת הרשב"א חלק א סימן צו

שאלת על מה שסמכו בכל גלילותינו שיהא שליח צבור עומד בתיבה שהיא גבוהה עשרה ורחבה ארבעה ושיש לה מחיצות גבוהות. ומוציא את הרבים בתפילה ועונין אחריו קדיש וכל דבר שבקדושה. ואי משום דרבי יהושע בן לוי (סוטה דף ל"ח ב) דאמר אין מחיצה של ברזל מפסקת בין ישראל לאביהם שבשמים. לא נאמרו דברי רבי יהושע אלא בשיש עשרה במקום שליח צבור וכדעת הראב"ד ז"ל... ותיבה זו ששליח צבור עומד לתשמיש בית הכנסת עושין אותה גבוהה כדי להשמיע הצבור ומכלל בית הכנסת היא. ומפני זה הרי הוא כאילו הוא בתוך הצבור. ולפיכך עונין אחריו אפילו אותן שבעזרות בין בעזרת אנשים בין בעזרת נשים. ובפרק החליל (דף נ"א ב) תניא רבי מאיר מי שלא ראה בדיופלסטין של אלכסנדריא של מצרים לא ראה בכבודן של ישראל וכו'. עד ובימה גדולה של עץ בנויה באמצע וחזן הכנסת עומד עליה והסודרין בידו. כיון שהגיע לענות אמן הלה מניף בסודרין והן עונין אמן. וסתמא חזן הכנסת ושליח צבור היו עומדין שם כדי שיהו הצבור שבסביבותיו שומעין קולו כעין תיבה שלנו. אלא שהוצרכו להנפת הסודרין מחמת הרחוקין וכעין שעושין עכשיו. וכן פרש"י ז"ל שם בימה של עץ כעין אלמנברא שלנו. עוד אני אומר שאפשר לומר שכל שרואין אלו את אלו כאילו הן בבית אחד דמי ומצטרפין. ודומיא דזימון של ברכת המזון דתנן (ברכות פ"ז דף נ' ע"ב) שתי חבורות שהיו בבית אחד בזמן שמקצתן רואין אלו את אלו הרי אלו מצטרפין לזימון. ולא תימא דוקא בבית ממש דבית אחד היינו בירה אחת.

25. Responsa of the Rashba, I:96

You asked regarding what we rely upon in our communities that the Chazan stands on a platform that is ten [tefahim] high and four [tefahim] wide, and which has high walls. And he fulfills the obligation of prayer on behalf of the congregation and they answer after his Kaddish and every *davar she-bikdusha*. And if [this is permissible] because of Rabbi Yehoshua ben Levi (Sotah 38b) who says that not [even] an iron wall separates between Israel and their Father in heaven, R. Yehoshua was only said in a case where there are ten in the place of the Chazan...

This platform upon which the Chazan stands serves the synagogue, and they make it tall so that he can make his voice heard to the community and [thus] it is part of the synagogue. Because of this it is as if he is part of the community...

I also say that it is possible to say that as long as they see one another, it is as if they are within one room...

26. בית יוסף אורח חיים סימן נה

ואיתא תו התם בגמרא גגין ועליות לא נתקדשו וכתב רבינו ירוחם (שם כח ע"א) שנ"ל שבכל זה הוא הדין לבית הכנסת דגגין ועליות אינם בכלל בית והחלונות ועובי הכתלים כלפנים. ומשמע לי דהאי דחלונות ועובי הכתלים כלפנים כשראשו ורובו בחלון או על עובי הכותל הנראה מתוך הבית ומצאתי שכתב רבינו הגדול מהר"י אבוהב בשם גאון דמכניס ראשו בחלון מצטרף עמהם למנין עשרה ולא חילק בכך. וכן כתב בארחות חיים וזה לשונו כתב רבינו האיי מי שעומד אחורי בית הכנסת וביניהם חלון אפילו גבוה כמה קומות אפילו אינו רחב ארבע ומראה להם פניו משם מצטרף עמהם לעשרה עכ"ל:

26. Beit Yosef, Orah Hayyim, 55

... I found that the great master Mahari Abuhev wrote in the name of the Gaon that one who inserts their head into the window [of a synagogue] joins them to the count of ten, and he did not argue. Similarly wrote the Orhot Hayyim: "Rabbenu Hai wrote that one who stands behind the synagogue, with a window separating, even if [the building] is several stories and even if [the window] is not four [amot] wide, and he shows them his face from there, he can join them in the [quorum of] ten.

27. שולחן ערוך אורח חיים הלכות ברכות השחר ושאר ברכות סימן נה

סעיף יג צריך שיהיו כל העשרה במקום אחד ושליח צבור עמהם, והעומד בתוך הפתח מן האגף ולחוץ, דהיינו כשסוגר הדלת ממקום (שפה) פנימית של עובי הדלת ולחוץ, כלחוץ.
סעיף יד מי שעומד אחורי בהכ"נ וביניהם חלון, אפילו גבוה כמה קומות, אפילו אינו רחב ארבע, ומראה להם פניו משם, מצטרף עמהם לעשרה.

הגה: גגין ועליות אינן בכלל בית, והעומד עליהם אינו מצטרף (ר"י נ"ג ח"ז).
סעיף טו אם מקצתן בפנים ומקצתן בחוץ, ושליח צבור תוך הפתח, הוא מצטרף.

27. Shulhan Arukh, Orah Hayyim, 55:13-15

13 All ten [members of the quorum] must be in one place and the Chazan among them. One who stands in the doorway, on the outer part, i.e. that when one closes the door from the place of the inner lip of the width of the door and outwards, is as if they are outside.

14 One who stands behind the synagogue and a window separates them, even if it is several stories high, even if it is not four [*amot*] wide, if he shows them his face from there, can join them [for a quorum of] ten.

Comment [of Ramo]: Rooves and attics are not included into the building, and one who stands there does not join [the quorum of ten].

15 If some are inside and some outside, and the Chazan is in the doorway, he can join them together.

28. משנה ברורה סימן נה ס"ק נז

(נז) וקצתם בעזרה - ה"ה אפי' אם ט' בבהכ"נ ויחיד בעזרה. כתב הפמ"ג דההיא דסעיף י"ז וי"ה וי"ט מיירי בשאינן רואין זה את זה דברואין זה את זה אפילו בשני בתים ממש מצטרפין דומיא דזימון לקמן בסי' קצ"ה ויש מחמירין אפילו ברואין ובמקום הדחק אפשר שיש להקל:

28. Mishnah Berurah 57:55

“And some are in the courtyard” – It is the same even if nine are in the synagogue and one person is in the courtyard. The Pri Megadim wrote that Se'if 17-19 [where one does not form a quorum since the members are in different rooms] is [only] in a case where they do not see each other, because if they see each other, even in two totally separate rooms, they can join, like in [a case of] *zimmun*... Some are stringent even if they see each other, and in a case of difficulty one can be lenient.

Saying Amen

29. תלמוד בבלי מסכת סוכה דף נא עמוד ב

תניא, רבי יהודה אומר: מי שלא ראה דיופלוסטון של אלכסנדריא של מצרים לא ראה בכבודן של ישראל. אמרו: כמין בסילקי גדולה היתה, סטיו לפנים מסטיו, פעמים שהיו בה (ששים רבוא על ששים רבוא) כפלים כיוצאי מצרים + מסורת הש"ס: [פעמים שהיו שם ששים רבוא כיוצאי מצרים ואמרי לה כפלים כיוצאי מצרים], והיו בה שבעים ואחת קתדראות של זהב כנגד שבעים ואחד של סנהדרי גדולה, כל אחת ואחת אינה פחותה מעשרים ואחד רבוא ככרי זהב. ובימה של עץ באמצעיתה, וחזן הכנסת עומד עליה והסודרין בידו. וכיון שהגיע לענות אמן - הלה מניף בסודר, וכל העם עונין אמן.

29. Babylonian Talmud, Sukkah 51b

It is taught in a *baraita* that Rabbi Yehuda says: One who did not see the great synagogue [*deyofloston*] of Alexandria of Egypt never saw the glory of Israel. They said that its structure was like a large basilica [*basileki*], with a colonnade within a colonnade. At times there were six hundred thousand men and another six hundred thousand men in it, twice the number of those who left Egypt. In it there were seventy-one golden chairs [*katedraot*], corresponding to the seventy-one members of the Great Sanhedrin, each of which consisted of no less than twenty-one thousand talents of gold. And there was a wooden platform at the center. The sexton of the synagogue would stand on it, with the scarves in his hand. And because the synagogue was so large and the people could not hear the communal prayer, when the prayer leader reached the conclusion of a blessing requiring the people to answer amen, the sexton waved the scarf and all the people would answer amen.

30. R. Yosef Fund, “Skype Minyan,” *Halacha Today*, Feb 24, 2017, accessible at <https://theshc.org/skype-minyan>

...As mentioned earlier, the *Shulhan Aruch* rules that if ten are in one place and reciting *Kaddish* and *Kedusha*, even one who is not with them may answer, and there are those who say that there may not be in between uncleanness or an idol. The *Mishna Berura* comments that the *Shulhan Aruch* means to include even one who is found in a different house quite far away. When a quorum of ten are in one place – the *Shechina* dwells amongst them. Therefore, even an iron curtain would not block any who wish to join them from connecting with *HaKadosh Baruch Hu* on this higher level. Certainly, one cannot be counted towards a *Minyan* if he is not in the same location as the other. However, can he listen to a minyan using Skype and answer *Amen*?

31. Dovid Lichtenstein, "The Webcam in Halacha," *Headlines* , pp. 404-405, n. 5

Clearly, however, a webcam hookup is not halachically equivalent of physical presence. Thus, a person viewing a prayer service via webcam cannot be counted toward a *minyan*. This should be obvious, although unfortunately there are reports of people who included those hooking up digitally to make a *minyan*.

32. Elizabeth Kratz, "Congregation B'nai Yeshurun Hosts First-Ever 'Internet Minyan'," Thursday, 13 March 2014, accessible at

http://jewishlinkbc.com/index.php?option=com_content&view=article&id=2867:congregation-bnai-yeshurun-hosts-first-ever-internet-minyan&catid=150:news&Itemid=562

Teaneck—Those temporarily or permanently homebound often miss the opportunity to daven in the company of a minyan, and therefore aren't able to fulfill the mitzvah of tefila b'tzibur, said Michael Karlin, president of Congregation B'nai Yeshurun.,,,

"The bottom line is that one would not count for a minyan or say kaddish when not a physical part of the minyan. But one who is forced to be homebound because of illness or injury can answer amen to brachot, hear the Torah read (on weekdays), and join with the tzibur in prayer. It is only for those who cannot daven in public, not for those who can and are lazy," said CBY's Rabbi Steven Pruzansky.

IV. Definition of Sight/Hearing/Writing

Testifying about the New Moon

33. תלמוד בבלי מסכת ראש השנה דף כד עמוד א

תנו רבנן: ראינוהו במים, ראינוהו בעששית, ראינוהו בעבים - אין מעידין עליו.

33. Babylonian Talmud, Rosh HaShanah 24a

The Sages taught in another *baraita* that if the witnesses say: We did not actually see the moon, but **we saw it reflected in the water, or we saw it reflected in a glass lantern, or we saw it through thin clouds, they may not testify about it**, as only a direct sighting of the moon is acceptable.

34. תלמוד בבלי מסכת ראש השנה דף כז עמוד ב

התוקע לתוך הבור, או לתוך הזות, או לתוך הפיטס, אם קול שופר שמע - יצא, ואם קול הברה שמע - לא יצא.

34. Babylonian Talmud, Rosh HaShanah 27b

If one sounds a shofar into a pit, or into a cistern, or into a large jug, if he clearly heard the sound of the shofar, he has fulfilled his obligation; but if he heard the sound of an echo, he has not fulfilled his obligation. (*Rosh Hashana 27b*, Koren translation)

Hearing Megillah over a Microphone

35. שו"ת מנחת שלמה חלק א סימן ט

אחרי כל התיאור האמור לעיל נראה שהשומע קול שופר או מקרא מגלה ע"י טלפון או רם - קול (אף אם לא נאמר שהקול משתנה קצת ולענין שופר דינו כתוקע לתוך הבור או דות) לא יצא כלל ידי חובתו, משום דדוקא כשרושם שמיעת האוזן נעשה באופן ישר ע"י קול השופר שמזעזע את האויר ויוצר בו גלי קול אז חשיב כשומע קול שופר, משא"כ כשהאוזן שומעת רק תנודות של ממברנה אף על פי שגם אותן התנודות יוצרות באויר גלי קול ממש כדוגמת קול השופר אפי"ה מסתבר שרק קול תנודות ממברנה הוא שומע ולא קול שופר, וכמו שהשומע קול שופר מתוך תקליט של גראמופון, אף על פי שתנועת המחט בתוך התקליט מרעידה את הממברנה שעל גביה ויוצרת גלי קול ממש כקול השופר שהשאיר את רישומיו בתוך התקליט, אפילו הכי פשוט הוא שלא יצא כלל ידי חובת השופר, הואיל והוא שומע עכשיו רק קול ממברנה מן התקליט ולא קול שופר, ה"נ גם כאן רק קול ממברנה שמע ולא קול שופר (יודע אני שיש לחלק מגראמופון דשאני התם, שהקול אינו נוצר כלל עכשיו ברגע זה ע"י אדם, עכ"ז הבאתי דבר זה לדוגמא כדי להסביר בכך את כוונתי, מכיון שלאמיתו של דבר שווים הם, ואין שום סברא לחלק ביניהם הואיל וגם בטלפון קול האדם חולף ונעלם ונהפך רק לזרם משתנה, ולדינא לא איכפת לן כלל בין אם ההפסק שבינתים הוא זמן מרובה או מועט) כיון שקול האדם או השופר רק משנה זרם אבל הקול עצמו כבר עבר ובטל מן העולם לכן אף שבין רגע היה ובין רגע אבד וחישי מהר חוזר ונוצר שוב, מ"מ כיון שבינתים חלף ונעלם הקול הנשמע לבסוף הוא רק קול תנודות מכניות של הממברנה הנעשה אך ורק ע"י זרם משתנה ולא ע"י שופר, מסתבר דאין זה חשוב כלל קול שופר כי אם קול תנודות ממברנה.

והתינה אם המיקרופון והרם - קול היו רק מגבירים או מרכזים את קול האדם שיהא נשמע גם למרחקים, כעין אפרכסת או צנור הלול וכדומה אפשר דאז היה שפיר נחשב כאילו שומעים ממש את קול האדם, /הערת המחבר/ +ידידי חכים ורבי פרופ' אברהם הלפרין נ"י העיר לי שגם באפרכסת מוגברים הקולות ע"י זה שהדפנות של האפרכסת מזדעזעים ע"י קול האדם והם חוזרים ומזעזעים אח"כ את האויר. וכיון שכן אפשר דאף התוקע תוך אפרכסת חשיב כתוקע לתוך הבור או לתוך הדות. + אבל למעשה אינו כן וכמו שאמרנו, שהחוט היוצא מן המיקרופון מוליך רק זרם משתנה של חשמל הגורם בסופו להניד את הממברנה הנותנת את הקול באותן התנודות של ממברנת המיקרופון ועל ידי זה נוצר הקול, אבל טעות גדולה היא לחשוב שהחוטים מוליכים ממש את הקול כמו שהם מוליכים זרם... קצור הדברים הוא שאין להשתמש בביהכ"נ לצרכי תפילה במיקרופון ורם - קול, היות שהדבר הזה נחשב רק כהנפת סודרים שהיתה באלכסנדריה של מצרים לדעת היכן החזן עומד בתפלתו, אבל אי אפשר כלל לצאת בשמיעה זו בשום דבר שחייבים לשמוע מפי אדם. ואף שיועד אני שרבים יתמהו על כך וכמו זר יהיה דבר זה בעיניהם, עם כל זאת האמת הוא כדברינו, וברור הוא בעיני שזה מוזר רק לאלה שאינם יודעים כלל מה טיבם של המכשירים האלה (וחושבים מחשבות הבל שחוטי הטלפון או גלי הרדיו מוליכים ממש את קול האדם.

35. R. Shlomo Zalman Auerbach, Responsa Minchat Shlomo 1:9

It appears that one who hears the voice of the Shofar or reading of the Megillah through a telephone or a loudspeaker (even if we don't assume that the sound changes somewhat, and that for Shofar it would be like blowing into a pit), one has not fulfilled their obligation, because only when the impact of hearing on the ear is made directly through the sound of the Shofar which shakes the air and creates sound waves, then it counts as hearing the sound of the Shofar, while if the ear hears only the sound of the vibration of the membrane [of the microphone or telephone], even though even those vibrations create in the air a sound wave identical to the sound of the Shofar, even so it is reasonable that he is only hearing the sound of vibrations from a membrane and not the sound of the Shofar...

There is no reason to distinguish between them [blowing into a pit and hearing from a phone] because even with the phone the person's voice passes and disappears and becomes simply a current, and according to the law we don't care at all whether the pause in time [between speaking and hearing] is long or short (since the voice of the person or Shofar is only changing the current, but the sound itself already left the world...

Because the line that leaves the microphone only passes on a current of electricity that ultimately causes the membrane to vibrate, which gives the voice along the same vibrations as that of the microphone, and that is how the sound is made. But it is a major error to think that the [telephone] wires actually pass the sound like they pass a current...

In summary, one cannot use a microphone or loudspeaker for any purposes of prayer in synagogue, since it is considered no more than the waving of flags that they had in [the synagogue in] Alexandria, Egypt, to know where the Chazan is up to in prayer, but one cannot fulfill anything that one is obligated to hear with this prayer.

36. שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ב סימן קח (ע"ע ד:קכו)

בקריאת המגילה ע"י מיקראפאן /מיקרופון/ מע"כ הרב הגאון המפורסם מוהר"ר חיים דובער גינזבערג שליט"א הגאב"ד וואנאקאווער. הנה בדבר קריאת המגילה ע"י מיקראפאן קשה לומר בזה הלכה ברורה כי לא נתברר כראוי איך נשמע ע"י זה ע"י אנשים הראוי לסמוך עליהם. ולכן אין ראוי לקרא המגילה שישמעו ע"י המיקראפאן ועד עתה כמדומני שלא נשאלתי על זה לומר בזה הלכה ואיני זוכר כלל מה שכותב כתר"ה בשם רב צעיר אחד שאמרתי שאין למחות בידם.

אבל מה שפשיטא ליה לכתר"ה שאין יוצאין בשמיעה ע"י מיקראפאן מטעם שהוא כמו ששומע מאינו בר חיובא לפ"מ דאומרים המומחים בטיבו של מיקראפאן שלא מוציא ממש הקול של האדם המדבר אלא הד הברה בעלמא, ולא דק כתר"ה בלשונו דאין שייך זה לקול הברה שבמתני' דר"ה דף כ"ז שהרי הכא נשמע קול חזק ובריא אך כוונת כתר"ה היא שאומרים שנשמע קול אחר שנברא מקולו ולכן שייך דמיונו לנשמע מלאו בר חיובא דקול הברה לא שייך ללאו בר חיובא, הנה לדידי מספקא טובא אף אם נימא שהאמת כאמירת המומחים שלא נשמע קול האדם אלא קול אחר שנעשה מקולו, מטעם שכיון שעכ"פ רק כשהוא קורא נשמע הקול יש להחשיב זה כשמיעת קולו ממש דהרי כל זה שנשמע עושה קולו ממש. ומנין לנו עצם כח השמיעה איך הוא שאולי הוא ג"כ באופן זה שנברא איזה דבר באויר ומגיע לאזנו.

וכן מסתבר לפי מה שאומרים חכמי הטבע שהקול יש לו הלוחך עד האזן וגם יש קצת שיהוי זמן בהלוחך, ומ"מ נחשב שהוא קול האדם לכן אפשר שגם הקול שנעשה בהמיקראפאן בעת שמדבר ששומעין אותו הוא נחשב קולו ממש וכן הא יותר מסתבר. וגם לא ברור הדבר מה שאומרים שהוא קול אחר. ומטעם זה אפשר אין למחות ביד אלו שרוצים לקרא המגילה ע"י המיקראפאן מצד ההלכה. וקלקול למצות אחרות שהוא לשופר וקריאת התורה בשבת וי"ט אי אפשר לבא מזה דהא אסור לדבר במיקראפאן בשבת ויום טוב ובמצות דבור שבחול אם ג"כ יקראו במיקראפאן הא אם אין למחות במגילה כ"ש באלו. אך מ"מ כיון שלא ברור להיתר והוא ענין חדש, בכלל יש למחות כדי למונעם מלרדוף אחרי חדשות אחרות שלהוטים בזה במדינות אלו כמו שכותב כתר"ה. ידידו מוקירו, משה פיינשטיין.

36. R. Moshe Feinstein, *Iggerot Moshe, Orah Hayyim 2:108 (cf. 4:126)*

Reading the Megillah using a microphone, from the honorable Rabbi Chaim Dovbear Ginzberg: 'Regarding the matter of reading the Megillah through a microphone, it is difficult to say a clear Halacha because it is not fully clear how one hears through this, based on the experts. Therefore one should not read the Megillah to be heard through microphone.' Until now I believe I wasn't asked about this to say the Halacha and I do not recall at all what your honor wrote in the name of a young rabbi that I had said one should not protest [this practice].

But what is clear to his honor that one cannot fulfill [a Mitzvah] by hearing through a microphone because it is like hearing from someone who is not obligated, according to what the experts say about the nature of a microphone, that it does not literally release the voice of the person speaking but only a mere echo, but his honor was not precise with his language, because this cannot be like the echoing voice [discussed] in Mishnah RH 27, because this sounds like a strong and healthy sound. Rather, his honor must mean that that people say that the sound that is heard is created and different than his voice, because only when he reads is the voice heard, we can consider this like actually hearing a sound, because as long as it is heard it is making the same sound.

How do we know that the actual power of hearing is such [that it excludes this case] – maybe it also applies in this case, that something new is created in the air that reaches his ear.

It is also reasonable based on what the scientists say, that sound travels to the ear and there is some delay in that travel, and still it counts as the voice of the person. Therefore it is possible that a sound made by a microphone at the time one is speaking, which is heard, is also considered to literally be his voice, and this is more likely [than the alternative of discounting it as his voice]. It is also not clear what they say that it is a different voice.

Based on this, it is possible that we should not object to those who wish to read the Megillah through a microphone, based on the Halacha. And [the prospect of] ruining other Mitzvot, namely Shofar and reading the Torah on Shabbat and Yom Tov, cannot come from this, because it is prohibited to speak from a microphone on Shabbat and Yom Tov. And in terms of speech-oriented Mitzvot during weekdays, if they do read on a microphone there is no reason to object to Megillah, and certainly not to these. But, in any event, since it is not clear to permit this and it is a new matter, in general we should object in order to stop people pursuing other new things, because they always rush after these [novel] things in these states.

37. שו"ת ציץ אליעזר חלק ח סימן יא

השיב על כך הגרצ"פ ז"ל וכתב וז"ל: גם מה שכתב שם דבמכונת שמיעה אין יוצא י"ח קריאת התורה ומגילה, לפום ריהטא לא בחדא מחתא מחתינהו, דבמשנה ובגמרא מצינו לענין תקיעת שופר דאם קול הברה שמע לא יצא, דבקול שופר מעכב אם יש בקול, תערובת של שופר אחר או שאינו ממין שופר, אבל בקריאת התורה או מגילה, הרי שומע קול הקורא אלא שמעורב גם קול אחר, יש לדון דשפיר יוצא גם כשמתערב בו מקול אחר, דהכל הוא מכח הקורא, וכל הקולות כשרים, אלא שיהי' מכח בר חיובא, כן נראה לכאורה וצ"ע בזה עכ"ל, הרי שגם דעתו דעת - תורה של גאון ההוראה הגרצ"פ ז"ל היתה נוטה דשפיר יש מקום לומר דיוצאין עי"כ מיהת יד"ח קריאת התורה ומגילה, ואם כי רישא דדבריו אינם תואמים לכאורה את המציאות, כי כאמור, כפי שאומרים המומחים לאותו דבר איננו כלל קול האורגנלי של האדם כי הקול חולף ונהפך לזרם וכי' ושוב מתחלפים הזרמים והזור ונוצר מחדש גלי קל /גלי קול/ וכי', אבל תפוס סיפא דדבריו, די' לדון דשפיר יוצא בהיות דהכל מיהת הוא מכח הקורא וכל הקולות כשרים ובלבד שיהי' מוכח /מכוח/ בר חיובא.

37. R. Eliezer Waldenberg, Shu"t Tzitz Eliezer 8:11

Rav Tzvi Pesach responded to this and wrote: Even what he wrote that with hearing aids one does not fulfill the reading of Torah and Megillah, apparently not all these are the same, and in the Gemara we find that regarding blowing the Shofar that if one hears an echo one does not fulfill the obligation, because the sound of Shofar is indispensable, and a mixture of another Shofar or non-Shofar is a problem. But reading the Torah or Megillah, one hears the reader although it is mixed with another voice. We therefore might argue that one can hear even if it is mixed with another voice, because it all comes from the power of the reader, and all voices are valid, but it needs to stem from one who has an obligation [to fulfill this commandment]. This is how it appears apparently, and there is need for greater analysis.

Behold, that even his opinion – the Torah opinion – of the great decisor Rav Tzvi Pesach leaned towards saying that there was room to fulfill one's obligation of reading Torah and Megillah. Although his early words don't fit the [scientific] reality, because, as noted, experts on this matter say it is not the original voice of a person because sound shifts and becomes a stream, and the streams switch and a new voice is created again, but take

the end of his words, that one can ask whether one fulfills the commandment given the fact that it comes from the power of the voice of the reader, and all sounds are valid, as long as it comes from the force of one who is obligated.

38. Rav Chaim Jachter, “Electricity: Fulfilling Mitzvot Through Electronic Hearing Devices,” *Gray Matter II* (2006)

In particular, most mid- and late-twentieth-century authorities, who benefited from a greater understanding than their predecessors of how microphones operate, reject the use of microphones for the performance of mitzvot, with the possible exception of Torah reading. They argue that one hears an electronically reproduced sound over these devices, whereas the Halakha requires one to hear the actual sound of a shofar, or voice of the reader. They note that this reproduction is substantially inferior to hearing an echo since it lacks any trace of the original sound, whereas echoes come from the original sound waves. According to Rav Shlomo Zalman, blowing the shofar over a sound-system is analogous to pressing a button on a computer that produces the sound of a shofar.

Further Reading:

R. Chaim Jachter, “The Use of a Videoconference for a Get Procedure,” *Journal of Halacha and Contemporary Society*, XXVIII (1994)

R. Chaim Jachter, “Electricity: Fulfilling Mitzvot Through Electronic Hearing Devices,” *Gray Matter II* (Yashar Books, 2006), p. 329

Dovid Lichtenstein, *Headlines: Halachic Debates of Current Events*, Chapter 30, “The Webcam in Halacha” (OU Press, 2014).

R. Jonathan Ziring, series on “Halakha in the Age of Social Media,” *VBM*, topics: #2 Social Media and Berakhot; #5 The Videoteleconference Get; #38 The Webcam in Halakha: Mitzvot and Minyanim; accessible at <https://www.etzion.org.il/en/topics/halakha-age-social-media>